

Mediepedagogiskt utvecklingsprojekt i Skövde kommun

Delrapport – Enkät till lärare november-december 2005

Av Anders Ericsson

Dagens generation barn och ungdomar växer upp i ett mediebrus väsensskilt från tidigare generationer. Mediernas roll i det moderna samhället är central. Det går inte att ignorera deras betydelse och inflytande.

Med utgångspunkt i dessa tankar och en önskan om att skolan skaffar sig en handlingsberedskap för att möta ungdomarna där de befinner sig, drog Skövde kommun våren 2004 igång en mediepedagogisk arbetsgrupp för att arbeta med dessa frågor, och då framförallt kopplat till rörliga bilder. Arbetet samordnas av Kulturförvaltningens enhet Teater & Film som ansvarar för kommunens barn- och skolbioverksamhet. Skolbiovisningarna äger rum i Biograf Odéon, belägen i Kulturhuset, och riktar sig till alla elever i Skövde kommun, från förskolans femåringar till grund- och gymnasieskolornas elever.

I de reviderade kursplanerna för grundskolan från år 2000 diskuteras ett vidgat textbegrepp. I kursplanen för ämnet svenska anges:

Att tillägna sig och bearbeta texter behöver inte alltid innebära läsning utan kanske även genom avlyssning, drama, rollspel, film, video och bildstudium. Ämnet utvecklar elevens förmåga att förstå, uppleva och tolka texter. Ett vidgat textbegrepp innefattar förutom skrivna och talade texter även bilder.

Vi ser det som en demokratisk rättighet att alla barn och ungdomar ges en möjlighet att lära sig de rörliga bildernas språk. Ska vi kunna skapa reflekterande, ifrågasättande och aktivt tänkande medborgare, måste de ges redskapen för att undvika att bli manipulerade av bilder och filmer. Med mediepedagogik avser vi att barn och ungdomar ska ges både kunskap *om* medier men också att de ska ges möjlighet att arbeta *med* medier, det vill säga någon form av egen produktion.

På vilket sätt har de nya skrivningarna kring film och medier som finns i de reviderade kursplanerna för grundskolan tagits emot i Skövde kommun? Hur ser det ut i skolorna i Skövde kommun idag?

För att ta reda på hur pedagoger, från förskola till gymnasieskola, ser på detta genomfördes i november och december 2005 en enkät för att belysa så många som möjligt av frågorna kring mediepedagogiskt arbete. Allt i syfte att med svaren få ett mer konkret underlag för det fortsatta arbetet med att öka förståelsen för och behovet av ett mediepedagogiskt program för Skövde kommun. I denna delrapport redovisas en kortfattad sammanfattning av enkätsvaren.

Svarsfrekvens

Alla anställda pedagoger inom skol- och utbildningsförvaltningarna i Skövde kommun gavs möjlighet att svara på enkäten, vilken var uppdelad i fyra delenkäter anpassade efter skolformen: förskolan, tidigareskolan, senareskolan samt gymnasieskolan. Det totala antalet pedagoger som svarade på enkäten var 491.

Från de olika förskolorna var det en ganska jämn svarsfrekvens, med svar från 86 pedagoger. Också från de olika tidigareskolorna och senareskolorna är svarsfrekvensen ganska jämn. Från tidigareskolorna inkom svar från 152 pedagoger och från senareskolorna inkom svar från 130 pedagoger. Av senareskolorna är det Rydskolan som har en förhållandevis låg svarsfrekvens vilket förmodligen kan förklaras med att det är den enda av skolorna för de äldre eleverna som mycket sällan är med i barn- och skolbioverksamheten.

Kavelbrogymnasiet och Västerhöjdgymnasiet svarar vardera för ungefär hälften av de på respektive skola avgivna svaren. Från gymnasieskolorna inkom svar från 123 pedagoger.

Barn- och skolbioverksamheten

En mycket klar majoritet ansåg barn- och skolbioverksamheten vara mycket viktig eller viktig. Detta oavsett om det rörde sig om förskolan, tidigaeskolan, senareskolan eller gymnasieskolan. Alla som besvarat enkäten ansåg genomgående att Teater & Film skötte verksamheten bra eller mycket bra. För- och efterarbetet kring biobesöket genomfördes också inom alla skolstadierna, men mellan 15–20 % av de pedagoger som besvarade enkäten uppgav att de aldrig eller sällan arbetar med vare sig för- eller efterarbete. En anledning till att de inte deltar i för- och efterarbetet är att de främst har hand om de yngre barnen på förskolan, eller att de är ämneslärare som inte berörs av skolbioverksamheten. I tidigaeskolan, senareskolan och gymnasieskolan är det i första hand lärare i svenska och samhällsorienterande ämnen som är engagerade. Materialet som tillhandahålls av Teater & Film upplevs generellt som bra.

Förskolans personal uppger att det viktiga med filmerna är att de roar och utgör ett alternativ till det kommersiella utbudet. För en majoritet bland lärarna i tidigaeskolan, senareskolan och gymnasieskolan är det viktigt är att filmerna knyter an till aktuella samhällsdiskussioner, historiska epoker, specifika händelser eller samhällsförändringar.

Av de pedagoger som svarat är det en klar majoritet, cirka 80 %, som tycker att de förhandsvisningar av tänkbara barn- och skolbiofilmer som Teater & Film arrangerar är bra eller mycket bra. Problemet är att antalet besök på de förhandsvisningar som genomförs är mycket varierande och salongen är sällan välfylld vid förhandsvisningarna. En anledning till detta är att personalen vill få denna verksamhet bättre förankrad hos skolledningen så att den kan räknas som kompetensutveckling och därmed kvalificeras som kvittningsbar tid eller motsvarande.

Pedagogiska möjligheter och kompetensutveckling

På frågan om hur lärarna anser att den egna skolan tagit tillvara de rörliga bildmedierna pedagogiska möjligheter svarar ungefär 50 % att de tycker att det görs bra. Men det är också ett stort antal lärare som svarat att det är mindre eller inte bra alls. På gymnasieskolorna är det hela 25 % av dem som deltagit i enkäten som inte svarat på denna fråga. Inom förskolan är det en betydande majoritet som svarat att det görs mindre bra eller inte bra alls (knappt 60 %).

Vilken kompetens bedömer de som besvarat enkäten att det finns inom den egna skolan? Det omdömet är lågt eller till och med mycket lågt när det gäller förskolan och tidiga skolan. 80–90 % av dem som besvarat enkäten anser att den är låg eller mycket låg. För lärarna inom gymnasieskolan är siffrorna något mer positiva, men inte mycket. Cirka 55 % av gymnasielärarna anser kompetensen på den egna skolan är låg eller mycket låg. Endast inom senareskolan är det en större grupp som ansett den vara bra, men å andra sidan är det cirka 25 % som inte kunnat eller velat besvara frågan.

När det gäller den egna kompetensen inom mediepedagogikens område, redovisar enkätsvaren en omfattande brist i princip hos alla. Mellan 70–85 % av dem som besvarat enkäten tycker att de har en låg eller mycket låg kompetens. Det finns med andra ord ett visst glapp mellan den generella bedömningen av vilken kompetens som finns inom skolan, och vilken kompetens man anser sig ha själv. En förklaring till detta kan vara att det på den egna skolan finns en eller några få som anses vara kunniga eller mycket kunniga på området, men att det stora flertalet inte bedömer sig ha tillräckliga kunskaper.

Denna generella bild tydliggörs genom en fråga som konkret knyter an till vissa kunskaps- och kompetensområden. En betydande majoritet av dem som besvarat enkäten anser sig ha liten eller ingen kompetens inom områdena redigering av film i dator, mediekunskap, berättarteknik för rörlig bild och analys av rörlig bild. Undantaget är områdenaamerateknik, fotokompetens och redigering av stillbilder i dator som flera anser sig behärska.

Cirka 75 % av dem som besvarat enkäten anser att kompetensnivån på den egna skolan borde höjas. Men inom vilka områden är behovet av en kompetensutveckling störst? Generellt rör det sig om alla områden som tas upp i enkäten med undantag för film- och mediehistoria. Det är värt att notera att cirka 25 % inte besvarat frågan, vilket *kan* tyda på att man inte har möjlighet att göra någon bedömning av utbildningsbehovet.

Teknisk utrustning

När det gäller nivån på den tekniska utrustningen på de olika skolorna så kan vi konstatera att det finns stillbildskameror i stort sett överallt. Alla som besvarat enkäten anser att den medietekniska utrustningen behöver kompletteras utifrån vad man redan har på sin skola. Kompletteringsbehoven är mycket påtagliga när det gäller redigeringsutrustning och redigeringsprogram, dvd-spelare och digitala projektorer vilket man saknar i stor utsträckning. Åtskilliga lärare som deltagit i enkäten har inte besvarat frågan, vilket *kan* tolkas som att de inte känner till eller aldrig använder denna utrustning i sin undervisning eller i sina förberedelser.

Skolledningens roll

Enkätens avslutande fråga handlade om huruvida ledningen på den egna skolan ger bra förutsättningar för att arbeta med rörliga bildmedier. Av pedagogerna inom förskolan svarade över 80 % att ledningen endast ger ganska bra förutsättningar eller inte alls. Här finns alltså påtagliga behov av förbättring och förändring. Ju högre upp man kommer i skolsystemet, desto mer förändras enkätens resultat mot att de som svarat upplever att ledningen ger dem bra förutsättningar att arbeta med rörlig bild. Av pedagogerna i tidigare skolan och senareskolan är 65–75 % som svarat bara ”ganska bra” eller ”inte alls”. I gymnasieskolan däremot är det drygt 20 % som anser att de får bra förutsättningar att jobba med rörliga bilder.

Genuspedagogik och Mediapool

I vår enkät har vi också frågat om pedagogerna känner till kommunens genuspedagog. Genuspedagogen, som har en halvtidstjänst, har i sitt arbete hänvisat till möjligheterna att använda rörlig bild i undervisningen. Kännedomen om att ha möjlighet att anlita denna lärare är mest utbredd i kommunens senareskolor. På tidigareskolorna och i gymnasieskolan brister kännedomen om kommunens genuspedagog vad gäller uppdrag och verksamhet. En majoritet av dem som besvarat enkäten har dock angett att de använt sig av film som utgångspunkt för genus- och värderingsfrågor.

I enkäten har också ingått ett antal frågor om Mediapoolens service och utbud. Mediapoolen är en viktig del i ett mediepedagogiskt arbete på skolorna, bland annat när det gäller att erbjuda lämpliga filmer i sortimentet och möjliggöra lån av teknisk utrustning. Till detta kommer även att kunna erbjuda kurser för kompetensutveckling av lärare.

Mediapoolen får överlag positiva omdömen om den service som erbjuds. I stort sett samtliga lärare känner till Mediapoolens filmutlåning, men även försäljningen av teknisk utrustning.

Slutsats

Sammanfattningsvis kan vi se följande behov i det mediepedagogiska utvecklingsarbetet i Skövde kommun:

Utveckla kompetensutvecklingsinsatser för pedagoger

Vidareutveckla av barn- och skolbioverksamheten

Investera i teknisk utrustning

Öka kunskapen om mediepedagogik hos samtliga pedagoger

Fördjupa dialogen med skolledare

Samråd kring mediepedagogisk plan för Skövde kommun